

Για την έκδοση του Codex Vindobonensis phil. Gr. 65 έγινε αρχικά πιστή μεταγραφή του κειμένου το οποίο είναι εξαιρετικά άνορθόγραφο. Σε δεύτερη φάση έγιναν όλες οι απαραίτητες ορθογραφικές διορθώσεις μόνο στα σημεία όπου δεν επηρεαζόταν το φωνητικό άκουσμα των λέξεων. Π.χ. ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τη λέξη "μερισθής", για να δηλώσει τον διαιρέτη κάποιου αριθμού και όχι τον διαιρετέο, που είναι ο "μερισθείς". Έπομένως το σωστό θα ήταν, να γράφαμε "μεριστής" (αυτός που διαιρεί), αλλά αυτή η επέμβαση δεν έγινε, διότι θα αλλοίωνε το φωνητικό άκουσμα της λέξης. Το ίδιο ισχύει και για τη λέξη "πραγματευθής", ο οποίος δηλώνει τον έμπορο, δηλαδή τονπραματευτή, και η όποια αφέθηκε ως είχε στο πρωτότυπο κείμενο. Η στίξη τέλος προσαρμόστηκε στα σημερινά δεδομένα.

Η γλώσσα και το ύφος διατηρούνται σε όλο το κείμενο. Αυτό ενισχύει την άποψη ότι γράφηκε από το ίδιο πρόσωπο. Βέβαια υπάρχουν όρισμένες λέξεις, όπως τα κοῦβα (ή τρίτη δύναμη του άγνωστου χ σε μίαν εξίσωση), οι οποίες εμφανίζονται γραμμένες κατά δύο ή και τρεις διαφορετικούς τρόπους ακόμα και στο ίδιο κεφάλαιο^{1[1]}. Αυτό όμως ίσως να οφείλεται σε κάποια σχετική άδιαφορία του συγγραφέα.

Η επίδραση της Δύσης είναι εμφανέστατη, καθώς χρησιμοποιούνται λέξεις και ὄροι λατινικοί. Π.χ. ο άγνωστος χ ονομάζεται "πρᾶγμα", και το τετράγωνό του καλείται "τζένσο". Γνωρίζουμε όμως, ότι ο Jordanus Nemorarius (περ. 1225 μ.Χ.), ο οποίος υπῆρξε σύγχρονος του Φιμπονάτσι (Leonardo Pisano ή Fibonacci) χρησιμοποιούσε τους ὄρους "πρᾶγμα" (res), "τετράγωνο" (census ή zensus), "κύβος" (cubus)^{2[2]}. Βέβαια ή λατινική επιρροή ὁμολογείται από τον ίδιο τον συγγραφέα, ο οποίος γράφει σε πολλά σημεία "ὡς παρὰ Λατίνοις μανθάνομεν", και από προβλήματα σχετικά με ταξίδια πλοίων πρὸς και από τή Ρώμη και τή Φλωρεντία (Φλωρέντζα).

Μολοντί ή προέλευση του χειρογράφου είναι άγνωστη, ὡπως και ή ταυτότητα του συγγραφέα της, ἐπισημαίνω κάποιες ἐκφράσεις πιθανόν κυπριακές: Π.χ. "τὸ βηλάριν τὴν τζόχαν" ἀντὶ "τὸ βηλάρι"^{3[3]}, τὸ ὁποῖο εἶναι εἶδος λεπτοῦ ἑλληνικοῦ ὑφάσματος. Χρησιμοποιεῖται ἐπίσης "τὸ καντάριν" ή "τοκηνητήριν" ἀντὶ τῆς λέξεως "καντάρι", γιὰ νὰ δηλώσει τὸν ἀρχαῖο στατήρα με τὸν ὁποῖον ζυγίζονταν εἶδη μεγάλου βάρους^{4[4]}. Τὸ ἴδιο ἰσχύει γιὰ τὴ λέξη "βουτζίν" ή "βουτζιον", τῆς ὁποίας ὁ ὀρθὸς τύπος εἶναι "βουτσιον" και χρησιμοποιεῖται γιὰ νὰ δηλώσει τὸ ξύλινο βαρέλι πὺ περιέχει κρασί^{5[5]}.

Γενικὰ ὡς πρὸς τὴ γλώσσα τοῦ Codex Vindobonensis phil. Gr. 65, μολοντί ἐμφανίζεται κάποια ἐπίδραση ἀπὸ τὴ γλώσσα τῆς καθημερινῆς ζωῆς τῶν ἐμπόρων^{6[6]}, δὲν πρέπει νὰ βιαστοῦμε νὰ ἀποδώσουμε ἀγραμματοσύνη στὸν ἀνώνυμο συγγραφέα τῆς κρίνοντας ἀπὸ τὰ ὀρθογραφικὰ λάθη τοῦ χειρογράφου, και ἀπὸ κάποιες ἰδιαιτερότητες στὴ γραμματικὴ και τὴ σύνταξη^{7[7]}. Κάποιες φορὲς

^{1[1]} Η λέξη "μιλλιούνια" ἐμφανίζεται και ὡς "μηλούρια", "μηλούνια", τὸ "μηλιούνιν" ἀντὶ "μιλλιούνι" (φ. 17v).

^{2[2]} Ὁ ὄρος "zensus" σημαίνει "διατίμηση φόρου". Βλ. Smith, *Hist. Math.*, τόμ. II, σελ. 427.

^{3[3]} Τ. Σταματάκου, *Λεξικὸ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης*, ἐκδ Φοῖνιξ, Αθήνα 1971, τόμ. I, σελ. 794.

^{4[4]} Κουκουλέ, *Βυζ. βίος*, Αθήνα 1948, τόμ. XIII, σελ. 191, 251.

^{5[5]} Ὁ. π., σελ. 188.

^{6[6]} Σταμάτη, *Κριτ. Βυζ. βιβλ. Αριθμ.*, σελ.15

^{7[7]} Ὁ συγγραφέας πολλὰς φορὲς γράφει "ἦτις" ἀντὶ "ὄστις" (14v), "ἄρξου" ἀντὶ "ἄρχου" (17v) ή ἄρξαι. "ὄν προέθηκας" ἀντὶ "ἄ προέθηκας" (16r). "ὄστε πολλαπλασιάσας ... και ἐνώσον" ἀντὶ ἐνώσας (κεφ. 147), "πόσων καράτων ἦν" ἀντὶ "πόσων καράτων εἶναι" (κεφ. 113).

δημιουργείται ή έντύπωση, ὅτι αὐτὸς ποὺ ἔγραψε τὸ χειρόγραφο γράφει ὅπως ἀκούει^{8[8]}, (π.χ. "ἠθούτως" ἀντὶ "εἶθ' οὕτως", ἢ "τοκητήρι" ἀντὶ "τὸ κητήρι"). Ὅπως ὅμως ἐπισημαίνουν καὶ οἱ H. Hunger καὶ K. Vogel στὴν ἔκδοση τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ κώδικα, καὶ ὁ συγγραφέας ἐκείνου τοῦ ἔργου, ἐνῶ γράφει ὅπως ἀκούει, ἐν τούτοις διατηρεῖ τὴ δοτικὴ^{9[9]}, ἀναμειγνύει καθαρεύουσα μὲ δημοτικὴ, καὶ χρησιμοποιοῖ πολλές ξένες λέξεις^{10[10]}.

Παρ' ὅλα αὐτά, διαβάζοντας τὴν ἙλλΒιενΜαθΠραγμ. ἔχει κανεὶς τὴν αἴσθησιν ὅτι ὁ ἀνώνυμος συγγραφέας ἐπιδιώκει μιὰ ἀρμονία καὶ ἓνα ρυθμὸ στὸ κείμενό του. Πιστεύω ὅτι ἡ σκοπιμότητα εἶναι ἀφενὸς μὲν αἰσθητικὴ, διότι ὁ ρυθμὸς προσδίδει κάλλος, ἀφετέρου δὲ παδαγωγικὴ, διότι αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου "ποιοῦσιν εὐσχήμονα τὴν ψυχὴν αὐτῶν ποὺ ἀκούουν"^{11[11]}. Ἐπιπλέον ἡ γλωσσοπλαστικὴ τάση τῶν Βυζαντινῶν ἔχει δημιουργήσει ἓνα τεράστιο λεξικογραφικὸ θησαυρὸ, γιὰ τὸν ὁποῖο γνωρίζουμε πολὺ λίγα (σὲ κείμενα ρητορικά, ἱστοριογραφικά, νομικά, μαθηματικά), καὶ καθὼς τὸ κλασσικίζον γλωσσικὸ στρώμα ἀναμειγνύεται μὲ τὸ ἀπλούστερο τῆς γραφῆς τῶν Εὐαγγελίων, καὶ μὲ τὸ δημῶδες, χωρὶς νὰ ὑπάρχει μεταξὺ τους σαφὴς διάκριση, τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι, ὅτι ἀκόμα καὶ οἱ ἴδιοι οἱ συγγραφεῖς (Μιχαὴλ Ψελλός, Θεόδωρος Πρόδρομος) παρουσιάζουν διαφορετικὲς γλωσσικὲς τάσεις^{12[12]}.

Ἡ γενικὴ ἄποψη κατὰ τὴν ὁποία, ὅτι ἔχει γραφεῖ ἀπὸ ὑποτιθέμενους ἀγράμματους εἶναι δημῶδες, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπόλυτη^{13[13]}. Καὶ τοῦτο διότι συνήθως οἱ συγγραφεῖς ἐνόθευαν τὴν ἀττικὴ διάλεκτο μὲ στοιχεῖα ἀπὸ τὴν κοινὴ γλῶσσα, ἢ ὁποία εἶχε πολλὰ δάνεια ἀπὸ τὴ λατινικὴ· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἢ κοινὴ ἀκόμα περιλάμβανε δημῶδεις τύπους. Τὰ πράγματα ὅμως περιπλέκονται περισσότερο, ἂν ληφθεῖ ὑπόψιν ὅτι ἡ μεσαιωνικὴ δημῶδης νοθεύεται συχνὰ ἀπὸ τύπους λογιώτερους, καὶ ἡ νεοελληνικὴ δημῶδης ἀναμειγνύεται μὲ στοιχεῖα συντηρητικώτερα.

Τὸ πιθανότερο λοιπὸν εἶναι, ἡ γλῶσσα τῶν ἐπιστημονικῶν χειρογράφων ἐκείνης τῆς ἐποχῆς νὰ ἀντανაკλᾷ μιὰ προσπάθεια ἀπομίμησης τῆς ἀττικῆς διαλέκτου, ἴσως διαφορετικῆς ἀπὸ τὴν καθομιλουμένη. Δηλαδή, φαίνεται παρακινδυνευμένο τὸ συμπέρασμα, ἢ χρησιμοποιοῦμενη γλῶσσα νὰ εἶναι καὶ ἡ γλῶσσα τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων, διότι ἀπὸ τὸν 12^{ov} αἰ. μ.Χ. ἡ "λογικὴ παιδεῖα" εἶχε ὡς σκοπὸ νὰ γράφουν οἱ νέοι τὴν ἀττικὴ διάλεκτο^{14[14]}, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίζουμε καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Βυζαντινὸς λόγιος ὅταν γράφει περὶ διδακτικῶν θεμάτων ἀγωνίζεται νὰ διακριθεῖ ἀκόμα καὶ μὲ τὸ ὕφος τῆς γραφῆς, ἰδιαίτερα μάλιστα ὅταν

"ἐμπόσαις" ἀντὶ "ἐν πόσαις" (κεφ. 70)· "διπλάζονται" ἀντὶ "διπλασιάζονται" (κεφ. 99)· "δηλῶσι" ἀντὶ "δηλοῦσι" (23v).

^{8[8]} Πρέπει νὰ εἴμαστε ἰδιαίτερα ἐπιφυλακτικοὶ σχετικὰ μὲ τὴν ὑπόθεση, ὅτι τὸ κείμενο γράφηκε καθ' ὑπαγόρευση, διότι τοῦτο δὲν συνηθιζόταν κατὰ τὴν Βυζαντινὴ ἐποχὴ. Βλ. Μιονί, *Εἰς. Ἑλλ. Παλ.*, σελ. 99.

^{9[9]} Σταμάτη, *Κριτ. Βυζ. βιβλ. Ἀριθμ.*, σελ. 5.

^{10[10]} ὁ. π., σελ. 7.

^{11[11]} Γ. Ἡλιούδη, *Ὁ ρυθμὸς καὶ ἡ ἀρμονία τοῦ λόγου σὲ λειτουργικὰ καὶ ὕμνογραφικὰ κείμενα τῶν Βυζαντινῶν*, Πρακτικὰ Α Συεδρίου Βυζαντινολόγων Ἑλλάδος καὶ Κύπρου, Ἰωάννινα 1999, σελ. 150.

^{12[12]} Θ. Δετοράκη, *Προβλήματα τῆς Βυζαντινῆς Λεξικογραφίας*, Πρακτικὰ Β Συεδρίου Βυζαντινολόγων Ἑλλάδος καὶ Κύπρου, Ἀθήνα 2000, σελ. 153.

^{13[13]} Μπορεῖ νὰ συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφο, ἢ ἀκόμα κάποιος μορφωμένος νὰ κάνει σύνθεση λογίας καὶ δημῶδους γραφῆς. Βλ. Τωμαδάκη, *Κλείς Βυζ. Φιλ.*, σελ. 27.

^{14[14]} Ἀγνῆς Βασιλικοπούλου-Ἰωαννίδου, *Ἡ ἀναγέννηση τῶν γραμμάτων κατὰ τὸν 12^{ov} αἰ. στὸ Βυζάντιο καὶ ὁ Ὅμηρος*, Ἀθήνα 1971, σελ. 54.

καταγίνεται με προβλήματα^{15[15]}. Ἡ συγγραφή διδακτικῶν θεμάτων συγκρίνεται με αὐτὴ τῶν δοκιμῶν ποὺ ἐκθέτουν ἐπιστημονικὲς γνώσεις σὲ κατάλληλη ἐκλαϊκευτικὴ μορφή. Οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς κατεῖχαν τὴν τέχνη νὰ διδάσκουν λαμβάνοντας ὑπόψιν τοὺς τὸ ἐπίπεδο μόρφωσης τοῦ μαθητοῦ, καθὼς καὶ τὸν εὐρύτερο κύκλο τῶν ἐνδιαφερόντων του, καὶ προσπαθώντας νὰ κάνουν ζωντανὴ τὴ διδασκαλία τους, τὴν ἐμπλούτιζαν καὶ με πνευματώδεις παρατηρήσεις ἀκόμα^{16[16]}. Τὴν ἐποχὴ Παλαιολόγων ἡ ροπὴ πρὸς τὴν καθαρῆς φθάνει στὸ ἀποκορύφωμα, καὶ μεγαλώνει τὸ χάσμα μεταξὺ καθομιλουμένης καὶ γραφομένης. Ἐπιπλέον δὲν πρέπει νὰ ἀγνοηθεῖ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ ἔπρεπε σὲ πολλὰ ζητήματα (πολιτικά, στρατιωτικά), νὰ ἐκφράσουν πλῆθος νέων ιδεῶν καὶ ἔτσι ἦταν πρακτικὰ ἀδύνατο νὰ περιορισθοῦν στὸ κλασσικὸ λεξιλόγιο^{17[17]}.

Συνοψίζοντας, φαίνεται ὅτι στὸν Codex 65 χρησιμοποιεῖται γλῶσσα ἀπτικίζουσα με ἐπιστημονικοὺς ὄρους. Ἄν τὸ ἔχει γράψει ὁ διδάσκων, τότε δὲν φαίνεται νὰ δίνει ἰδιαίτερη σημασία στὴν ὀρθογραφία, καθὼς ἐστιάζει τὸ ἐνδιαφέρον του στὸν τρόπο με τὸν ὁποῖο θὰ διδάξει καλύτερα τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἐκθέτει. **Ἡ ποιητικὴ χροιά ποὺ διαφαίνεται στὸ κείμενο καθιστᾷ εὐκολότερη τὴ μελέτη καὶ προδιαθέτει τὸν ἀναγνώστη νὰ τὴ συνεχίσει περαιτέρω.** Ἡ διδακτικὴ ἱκανότητα τοῦ διδάσκοντα, στὴν ὁποία ἀναφέρομαι ἐκτενέστερα κατὰ τὸν μαθηματικὸ σχολιασμό τοῦ ἔργου, καθὼς καὶ οἱ μεθοδολογικὲς του γνώσεις, ὀδηγοῦν στὸ συμπέρασμα, ὅτι πρόκειται γιὰ κάποιον λόγιον. Ἀκόμα πιστεύω, ὅτι καὶ ἡ γλῶσσα μπορεῖ νὰ ἔχει σὲ ὀρισμένα σημεῖα σκοπίμως ἐκλαϊκευθεῖ^{18[18]}, προκειμένου ὁ συγγραφέας νὰ ἐπιτύχει τὸν στόχο του, δηλαδή νὰ γίνουν πλήρως κατανοητὰ τὰ πρὸς διαπραγμάτευση ζητήματα πρᾶγμα σὺνηθες γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη.

Λαμβάνοντας σοβαρὰ ὑπόψιν τὶς συνθήκες ποὺ ἐπικρατοῦσαν τότε^{19[19]}, ἴσως ἀντιληφθοῦμε καλύτερα ποιὲς ἦταν οἱ προτεραιότητες καὶ τὰ οὐσιαστικὰ θέματα ποὺ ἀπασχολοῦσαν ἐκείνους τοὺς δασκάλους. Εἶναι ὅμως πολὺ σημαντικό, ὅτι ἀκόμα καὶ τότε ἡ παλαιὰ ἐκπαιδευτικὴ παράδοση δὲν εἶχε χαθεῖ, ἀφοῦ καὶ οἱ κλάδοι π.χ. τῆς μαθηματικῆς τετρακτύος διδάσκονταν ἀπὸ ἰδιῶτες δασκάλους^{20[20]}.

^{15[15]} Τωμαδάκη, *Βυζ. ἐπιστ.*, σελ. 319.

^{16[16]} Ὁ. π., σελ. 320.

^{17[17]} Krumbacher, *Ἰστ. Βυζ. Λογ.*, σελ. 51.

^{18[18]} Ὁ δημῶδης λόγος - ἰδιαίτερα στὴν ἐπιστολογραφία - εἰσέρχεται πολὺ ἀργὰ (διὰ τοῦ Γ. Βρυεννίου καὶ τοῦ Βησσαρίωνος) κατὰ τὴν τελευταία 50-ετία τῆς ζωῆς τοῦ Βυζαντίου. Βλ. Τωμαδάκη, *Βυζ. Ἐπιστ.*, σελ. 140.

^{19[19]} Κατὰ τὸν Pero Tafur, κατὰ τὴ χρονικὴ περίοδο 1437-1438, στὸ παλάτι καὶ στοὺς δρόμους τῆς Πόλης ἡ δυστυχία ἦταν ἐμφανέστατη στὸν λαό. Ἐβλεπε κανεῖς παντοῦ φτώχεια, θλίψη καὶ ἀθλίες συνθήκες διαβίωσης. Στὴν Κωνσταντινούπολη ὑπῆρχε βέβαια μεγάλη ἐμπορικὴ κίνηση, ἀλλὰ τὸν κύριο ρόλο κατεῖχαν ξένοι, οἱ ὁποῖοι κινοῦνταν με πλήρη ἐλευθερία ἐνῶ οἱ Βυζαντινοὶ κατάντησαν ἀπλοὶ θεατῆς. Βλ. Zakythinis, *Crise mon.*, σελ. 37-39.

^{20[20]} Ἐνας δάσκαλος τῆς τετρακτύος ὑπῆρξε καὶ ὁ Γ. Βρυένιος (1340-1430). Βλ. Hunger, *Βυζ. Λογ.*, σελ. 62.

Πηγή: Ἀνωμένου Ἀριθμητικὴ , ἐκδ. Μαρία Χάλκου, [Τὸ Μαθηματικὸ Περιεχόμενο τοῦ Codex Vindobonensis phil . Gr . 65 τοῦ 15ου αἰ. Εἰσαγωγή, Ἐκδοσὴ καὶ Σχόλια], Κέντρο Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2006.

[Το βιβλίο-πηγή στο Ἴδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου \(IMXA\) \(ὄρος ἀναζήτησης: Χάλκου Μαρία\)](#)

Ένα τμήμα από το μεταγραμμένο κείμενο

β' Περί τῶν δέκα σημείων δι' ὧν πᾶς ψῆφος γίνεται.

Αεὶ τοῦτο πρῶτον γινώσκειν ὅτι αὕτη ἡ μέθοδος τε καὶ μεταχείρισις, δέκα ψήφων μόνον σημεία χρῆται καὶ οὐ πλείονα. Μετὰ τῶν δέκα τούτων σημείων δυνάμεθα, εἰ δυνατὸν ἐστὶ τὴν ἡμῶν φαντασία κατέχειν, τὴν δηλουμένην ποσότητα ἐξ ἀριθ(20)μήσεως εἰπεῖν καὶ τὴν ψάμμον αὐτὴν μέχρι τοσοῦτου προβαίνειν δίνονταν. Ταῦτα δὲ τὰ δέκα σημεία· εἰσὶ δὲ τὰ δέκα ταῦτα σημεία ὅμοια μᾶλλον δε ταῦτα, τὰ τὴν κοινήν καὶ πολιτευομένην δηλοῦσαν ἡμῖν μέθοδον, μέχρι τῶν ἐννέα σημείων, τὸ δὲ δέκατον ἔχει σημεῖον, ὅπερ εἰώθαμεν γράφειν, ὅτε βουλόμεθα σημειώσασθαι οὐδέν, ἐστὶ δὲ τὸ παρὸν μ ἵνα δε καὶ σαφέστερον ἡμῖν γένηται τὸ λεγόμενον, διαχαράττοσι ταῦτα καὶ ἐκτίθεμι ὡς ὀρθῶς· $\alpha, \beta, \gamma, \delta, \epsilon, \zeta, \eta, \theta, \mu$ καὶ τὸ μὲν πρῶτον, ἡγουν τὸ α , δηλοῖ ἕνα, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κοινῆς καὶ πολιτευομένης μεθόδου οὕτως λαμβάνεται. Τὸ δὲ β δηλοῖ δύο καὶ ἐξῆς ὁμοίως μέχρι τὸ θ , ἥτις δηλοῖ ἐν(25)νέα, τὸ δὲ ἐλάχιστον καὶ ἔσχατον πάντων σημεῖον, ὅπερ ἐστὶ τὸ παρὸν μ , οὐδέν δύναται δηλῶσαι, ἀλλ' ἐστὶ καὶ αὐτὸ μὲν δηλωτικὸν τῶν προτιθεμένων αὐτῶν σημείων, αὐτὸ δὲ καθαυτὸ τὸ μ οὐ δύναται δηλῶσαι τι, τὸ γὰρ οὐδέν οὐδενὸς ἐστὶ δηλωτικὸν δι' ὃ καὶ οὐδέν γράφεται ἐν ᾧ γὰρ τόπω τὸ μ εὐρίσκεται· οὐδενὸς ἐστὶ δηλωτικὸς καθὼς ἀκολούθως ἐροῦμεν σαφέστερον.

Αν επιθυμεῖτε βιβλιογραφικὴ αναφορὰ:

[THE THIRD EDITION \(2014\) AS AN EBOOK: Maria Chalkou, *Ta Vyzantina Matematika, The Codex Vindobonensis phil. gr. 65 of the 15th cent. vol. I \(Arithmetike-Algebra-Logistike\)*, Athens 2014, pp. 10-13](#)

α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.
 π. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.
 π. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.
 π. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.
 π. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.
 π. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.
 π. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.
 π. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.
 π. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.
 π. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.

